

Sygn. akt III USK 302/22

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. C.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu
z udziałem M. Ł.
o ubezpieczenia społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4
kwietnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 2209/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu decyzją z dnia 25 kwietnia 2019 r. stwierdził, że wnioskodawczyni A. C., jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność u płatnika składek M. Ł. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 5 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Opolu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyniku odwołania wniesionego przez wnioskodawczynię wyrokiem z dnia 26 października 2020 r. oddalił odwołanie.

Następnie na skutek apelacji wnioskodawczynie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 listopada 2021 r. oddalił apelację i zasądził od A. C. na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, odnoszące się w szczególności do kluczowej w niniejszej sprawie kwestii wykonywania przez wnioskodawczynię czynności składających się na współpracę przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 8 pkt 11 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu I instancji, że działania wnioskodawczynie w okresie objętym sporem nie spełniały ustawowego wymogu współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej jej męża. Sąd II instancji wskazał, że w niniejszej sprawie nie zostało wykazane, iż czynności wnioskodawczynie przy działalności gospodarczej jej męża stanowiły istotny wkład w prowadzenie działalności, zarówno w wymiarze obejmującym charakter tych czynności, jak i czas potrzebny na ich wykonanie. Wnioskodawczynie nie wykazała, że sporządzała kosztorysy, dokumentację przetargową, oferty cenowe lub dokonywała za płatnika składek czynności z zakresu prawa pracy. Dopiero zaś takie czynności, biorąc pod uwagę ich merytoryczne znaczenie oraz czas potrzebny na ich wykonanie, byłyby kluczowe dla oceny aktywności wnioskodawczynie pod kątem przesłanki współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 listopada 2021 r. wniosła A.C., domagając się przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie co do kosztów postępowania, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Opolu, V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 października 2020 r. i zmianę zaskarżonej

decyzji organu i uznanie, że skarżąca od dnia 5 października 2018 r. podlegała obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca oraz orzeczenie o kosztach postępowania na korzyść skarżącej za wszystkie instancje i zasądzenie od organu zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Zaskarżonemu orzeczeniu skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego tj. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 8 ust. 2 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez ich niezastosowanie do sytuacji skarżącej, która w okresie od 5 października 2018 r. do dzisiaj, jako małżonka zainteresowanego i osoba pozostająca z nim we wspólnym gospodarstwie domowym rzeczywiście współpracowała przy prowadzonej przez zainteresowanego działalności gospodarczej i z tego tytułu podlegała obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca oraz naruszenie art. 8 ust. 11 ustawy systemowej przez dokonanie nieprawidłowej wykładni pojęcia osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na jej oczywistą zasadność polegającą na rażącym naruszeniu przepisów prawa materialnego przez Sąd I i II instancji skutkującym naruszeniem prawa osoby współpracującej w rozumieniu ustawy systemowej (tu skarżącej) do objęcia jej obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w przypadku jej rozpoznania o oddalenie skargi kasacyjnej w całości. W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy zawnioskował o wyznaczenie rozprawy oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz ZUS.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia wymogów z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarga kasacyjna jest wymagającym środkiem odwoławczym. Strona skarżąca zobowiązana jest do szczegółowego i wnikliwego przedstawienia przyczyny uzasadniającej merytoryczne rozpoznanie sprawy. Nie jest wystarczające odwołanie się do ogólnych ustawowych zwrotów. Nie pozostaje właściwe stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, o czym ma świadczyć analiza materiału dowodowego sprawy. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że na etapie przedsądu rolą Sądu Najwyższego nie jest szczegółowe roztrząsanie podstaw kasacyjnych. Obowiązkiem strony jest przedstawienie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi w taki sposób, aby oczywista trafność skargi kasacyjnej dla przeciętnego prawnika była niewątpliwa, z góry widoczna, bez konieczności głębszej analizy stosunku prawnego oraz bez sprawdzania i oceny dowodów. Wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania warunków tych nie spełnia.

Bezsporna słuszność skargi kasacyjnej powinna być dostrzegalna *prima facie*, bez wdawania się w drobiazgowo badanie podstaw zaskarżenia. Spełniające te wymogi naruszenie przepisów prawa powinno mieć postać kwalifikowaną, dostrzegalną bez potrzeby wnikliwej analizy prawnej i zagłębiania się w szczegóły sprawy. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, LEX nr 2156603). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście

uzasadniona (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2015 r., II PK 112/15, LEX nr 2025780).

Po zapoznaniu się z wyczerpującymi uzasadnieniami rozstrzygnięć Sądów obu instancji, deklarowana przez skarżącą oczywista zasadność środka odwoławczego nie jest dostrzegalna. Wskazać bowiem należy, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w istocie stanowi polemikę z dokonanymi przez Sądy obu instancji ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów. Zdaniem skarżącej z niezrozumiałych przyczyn Sąd I i II instancji sprowadził czynności wykonywane przez skarżącą wyłącznie do przesyłania maili, kompletnie ignorując zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, w tym w szczególności zeznania świadków oraz złożone dokumenty, jednoznacznie potwierdzające, że prace powierzone i wykonywane przez skarżącą w ramach współpracy z mężem wymagały od niej znacznie więcej zaangażowania i wykazania się odpowiednimi kwalifikacjami, aniżeli proste prace biurowe. Tyle tylko, że Sąd Najwyższy nie ma uprawnień do kontroli prawdziwości ustaleń faktycznych, czy oceny wszechstronnego rozważania materiału dowodowego. Za przyjęciem skargi kasacyjnej nie może również świadczyć rzekome nieuwzględnienie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego skoro Sąd Apelacyjny wyraźnie wskazał, że wnioskodawczyni nie przedłożyła w niniejszym postępowaniu ani jednego wykonanego przez nią kosztorysu, przedmiaru, projektu lub zweryfikowanej dokumentacji powykonawczej, ani też żadnego innego sporządzonego przez nią dokumentu i nie uczyniła tego również w apelacji, mimo że znane jej było stanowisko Sądu I instancji. Wnioskodawczyni nie powołała również dowodów osobowych obejmujących kontrahentów jej męża bądź inne osoby, z którymi miałyby kontaktować się w ramach współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Samo pojęcie prowadzenia działalności gospodarczej i oceny, czy istnieje tytuł ubezpieczeń społecznych oparty na podstawie wynikającej z prowadzenia takiej działalności, także w przypadkach podyktowanych celem uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, przy omawianiu zasadniczych przesłanek odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej w tej sprawie, była już wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego (wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13

września 2016 r., I UK 455/15, 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, 10 maja 2017 r., I UK 184/16, 15 marca 2018 r., III UK 47/17, 27 listopada 2018 r., I UK 320/17, 10 października 2018 r., II UK 287/17, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2021 r., III USK 183/21).

Tymczasem zauważyć należy, że skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, to nie mogą one zatem przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. Poza tym, Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przypomnienie to ma znaczenie, gdyż zgłoszone przez Skarżącą podstawy skargi kasacyjnej koncentrują uwagę przede wszystkim na stanie faktycznym i ocenie dowodów. Skoro w postępowaniu kasacyjnym podnoszenie tych kwestii nie jest dopuszczalne, to skarga kasacyjna, która na nich się opiera, nie może zostać uznana za oczywiście uzasadnioną.

Jedynie na marginesie należy przypomnieć, że współpracą przy prowadzeniu działalności gospodarczej, powodującą powstanie obowiązku ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, jest także współdziałanie małżonka przedsiębiorcy, które generuje stałe, dodatkowe dochody z tej działalności. Inaczej rzecz ujmując, współpracą jest stała pomoc przy prowadzeniu działalności, bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym przedsięwzięciu. W takiej sytuacji można bowiem zasadnie twierdzić, że małżonek przedsiębiorcy podejmuje aktywność przynoszącą jemu samemu określone dochody, z którą wiąże się obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Ocena, czy w konkretnej sytuacji pomoc świadczona przez małżonka może być uznana za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowiącą w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy podstawę do objęcia tej osoby obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymaga uprzednich ustaleń faktycznych co do charakteru i rodzaju tych czynności (wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2022 r., I USKP 76/21, OSNP 2022 nr 12, poz. 125). Natomiast udzielana przez małżonka pomoc w prowadzonej przez

drugiego małżonka działalności gospodarczej jest współpracą przy prowadzeniu działalności gospodarczej i tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym tylko wtedy, gdy ma charakter stały i generuje dodatkowe dochody. Również ciężar gatunkowy działań współpracownika, ich bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, a także stabilność i zorganizowanie oraz częstotliwość podejmowanych prac jest (poza stwierdzeniem powiązania więzami rodzinnymi z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność i pozostawanie z nią we wspólnym gospodarstwie domowym) współpracą przy prowadzeniu działalności gospodarczej zgodnie z art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z 06 marca 2019 r., II UK 508/17, OSNP 201 nr 12, poz. 146).

Do wskazanej linii orzeczniczej nawiązują ustalenia Sądu drugiej instancji, a także wyprowadzane przez Sąd wnioski. Ustalono bowiem, że wnioskodawczyni mogła co najwyżej dokonywać czynności stanowiących doraźną i krótkotrwałą pomoc (korespondencja e-mail), nie mających istotnego ciężaru gatunkowego dla działalności jej męża, zważywszy dodatkowo na zakres tej działalności, wyrażający się sumą przychodów przekraczającą 2 mln zł, zaś postępowanie dowodowe wykazało brak współpracy (faktycznej) przy prowadzeniu takiej działalności w rozumieniu przepisów ustawy systemowej.

Z powyższych przyczyn, nie można przyjąć, że w sprawie występują racje za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dlatego zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]